

Наталія ШУМЕЙКО,
*старша наукова співробітниця
науково-дослідного відділу фондів
Полтавського краєзнавчого
музею імені Василя Кричевського,
м. Полтава, Україна*

ФЕОДОСІЙ РОГОВИЙ У ЗІБРАННІ ПОЛТАВСЬКОГО КРАЄЗНАВЧОГО МУЗЕЮ ІМЕНІ ВАСИЛЯ КРИЧЕВСЬКОГО

Земля полтавська щедра талановитими людьми. Олесь Гончар, Борис Олійник, Олександр Ковінька, Павло Усенко, Олесь Донченко, Анатолій Дімаров, Павло Загребельний, Володимир Малик, Василь Симоненко, брати Тютюнники. І це лише неповний перелік плеяди славетних літераторів-полтавців. Однак є серед них непересічні особистості, люди-самородки. До таких можна віднести Феодосія Рогового – одного з найвизначніших сучасних стилістів рідного письменства, вчителя за фахом, письменника за покликанням, людини і громадянина.

Народився Феодосій Кирилович 27 серпня 1925 року в с. Пугачівка Морозівської сільської ради Градизького (пізніше Глобинського району Полтавської області) в сім'ї селянина-бідняка. Дитинство хлопця припало на тяжкі роки колективізації і голодомору, а юність – на роки війни і всенародних страждань.

Із 1932 року навчався спочатку в Пугачівській початковій школі, потім у Морозівській семирічці, пізніше – у Жовнинській середній школі, яку закінчив 1941 року.

До червня 1943 року юнак знаходився на тимчасово окупованій фашистами території, періодично працював на різних сільськогосподарських роботах. У червні 1943 року був насильно вивезений до Німеччини, де працював на одній із шахт міста Ессена Рурського кам'яновугільного басейну. В лютому 1945 року потрапив до табору військових, що контролювався англо-американським командуванням. У червні того ж року на р. Ельба в районі міста

Магдебург разом з іншими українцями був переданий радянським військам. Звідти Феодосія направили до м. Електросталь Московської області, де він працював на машинобудівному заводі до 1947 року. Від 1947 до серпня 1950 року трудився в рідному селі в колгоспі, рибартілі, в сільській раді. У серпні 1950 року розпочав педагогічну роботу в селі Устимівка Глобинського району Полтавської області, де був учителем німецької мови.

У 1952 році Феодосій Кирилович закінчив трирічні Державні курси іноземних мов, пізніше, у 1957 році – Харківський державний педагогічний інститут іноземних мов імені Крупської.

Кілька десятиліть майбутній письменник присвятив педагогічній праці в Устимівській школі. Підкреслюючи виняткову роль сільського вчителя, він виховував у своїх учнів любов до малої батьківщини, рідних місць, отчих країв чи бодай найдрібнішого хутірця з березами чи тополями.

Своїми руками разом із дружиною побудував хату, викопав криницю на подвір'ї. У цей же час почав писати оповідання, нариси, байки, публікувався в обласній і республіканській пресі. Його помічають – сілкорозвідники з глибинки запросили на роботу в обласну молодіжну газету «Комсомолец Полтавщини». Журналіст Феодосій Роговий мав гострий зір, вміння проникати в красу буденної простоти, передавати тонкощі мови. У середовищі редакції відбулося формування Феодосія Рогового як письменника: тут працювали самобутні поети Андрій Островерхий і Михайло Булах, часто гостювали Григор Тютюнник, Борис Олійник, Іван Драч. Знайомство з Григором Тютюнником згодом переросло в міцну творчу дружбу. Феодосій Кирилович присвятив побратимові-землякові кілька документальних новел, які спочатку друкувала полтавська преса, а згодом «Українська літературна газета». Нариси Рогового з'являються в обласній та республіканській пресі: «Радянській жінці», «Дніпрі», «Прапорі» та ін.

Однак, газета не прийняла Феодосія Рогового, хоч як журналіст він проявив себе дуже добре. У ті часи треба було вміти говорити одне, думати інше, робити третє. Такі обставини руйнують людину, схиляють її до

безсовісності. Підтвердженням цьому слугує наказ № 66 про редакції газети «Комсомолец Полтавщини» від 21 травня 1975 року про оголошення суворої догани власкору Ф.К. Роговому (ПКМВК-88815, Д-11951). Щоб зберегти себе, Феодосій залишає газетярську роботу і повертається назад, до сільського життя. Була й інша причина, яка змусила Феодосія Кириловича покинути місто і журналістське оточення. Письменник виявився занадто українцем, тобто людиною з добре розвинутою національною свідомістю. І це зрозуміло, бо Ф. Роговий – особистість, наділена справжнім художнім талантом, із потужним потягом до національного. Однак, у ті часи так званого розквіту «дружби народів» та активного «злиття націй» відчувати себе українцем було мало чи не злочином.

Повернувшись до села Ф. Роговий взявся за написання знакового роману «Свято останнього млива». Ним володіло бажання розповісти про людей затопленого Посулля, куточка землі, де він народився, де пройшло його дитинство. Любов Феодосія Рогового до свого села, затопленого в 1959 році, у зв'язку зі створенням каскаду водосховищ на Дніпрі, просто вражаюча. Такої сили любові до рідного краю, до малої батьківщини в українській чи будь-якій іншій літературі важко зустріти.

Кожним словом, кожним реченням свого твору він ніби намагався достукатися до серця читача, щоб продемонструвати, який то був чарівний край, край безмежного простору, чистої цілющої води, наполоханих птахів.

Рукопис роману «Свято останнього млива» був завершений у 1972-1973 рр. 1974 року він потрапив до видавництва «Молодь». Від того часу розпочалися митарства письменника та його «Свята...», які підточували здоров'я, але не підірвали його багатого внутрішнього світу, уміння «скрізь і завжди» бути собою. Роман пропонувався різним видавництвам і літературним журналам. Проте, всі вони відмовляли: мовляв, письменник хибно розумів технічний прогрес, бачить через призму свого «хутірського», як писали рецензенти, сприйняття. Так, у рецензії Івана Власенка на рукопис «Свято останнього млива», переписаного рукою самого автора на 4-х стандартних

аркушах (ПКМБК-88814, Д-11950) рецензент засуджує Феодосія за те, що той дивиться на спорудження Кременчуцької ГЕС не як на джерело невичерпної енергії, а як руйнацію, пов'язану із переселенням людей.

Роман «Свято останнього млива», побачивши світ 1982 року, у 1992 році був відзначений Шевченківською премією. Це сталося за два місяці до смерті письменника.

Своїми книгами – «Свято останнього млива», «Поруки для батька», «Великі поминки», «Гріх без прощення» (залишився незакінченим), «Скажи мені кончину, Господи!» (лише в задумах), Ф. Роговий стверджує, що ми українці повинні берегти українську мову від зникнення.

Феодосій Кирилович Роговий прожив лише неповних 67 років, але він і сьогодні залишається з нами: своїми творами, які потребують повного перевидання, своїми співпереживаннями чужого болю, залишається, аби нагадати про найвищу сутність життя людини – творити добро, щоб бути прикладом справжнього громадянина.

До Полтавського краєзнавчого музею імені Василя Кричевського роман «Свято останнього млива» був переданий автором в дар з дарчим написом «Полтавському краєзнавчому музею на розквіт» в березні 1990 року (ПКМ-69739, К6-2287).

У 2015 році родиною Рогових до музею були передані також листи Феодосію Кириловичу: від Олеса Гончара, Івана Драча, Анатолія Дімарова, Бориса Харчука, редактора прози щомісячного літературно-художнього та громадсько-політичного журналу Співки письменників України О. Бабічевої (всього 9 одиниць), які гідно поповнили документальне зібрання.

Книжковий фонд також поповнився двома виданнями – «Листи двох поколінь» та «Добрий день хай буде вам», упорядкуванням яких займався син письменника Юрій, який як і батько все життя працював учителем (викладав біологію в сусідньому селі Піщане), впорядкував і видав листи та щоденникові нотатки Рогового «Удосвіта, коли не сталось», «Я світові потрібен як приклад, як можливість», книгу «Довга дорога до «Свята...» (Слово до батька),

домагається перевидання батькових творів, пише новели, поезію. Юрій Роговий – лауреат премії імені Дмитра Нитченка (2008 р.), член Національної спілки письменників України (2012 р.).

Основними завданнями свого життя Юрій Феодосійович вважає довести до «логічного завершення те, чого не встиг зробити він». Це обов'язок сина, який не зрадив батька і пам'ять про нього.

Науковці – музейники шанують пам'ять письменника-земляка, справжнього українця Феодосія Кириловича Рогового. Особисті документи та літературні твори Феодосія Рогового використовуються на тематичних та ювілейних виставках, які відбувалися в стінах закладу («Я українець (до 80-річчя від дня народження Василя Симоненка)», «Світло його зорі» (до 100-річчя від дня народження О. Гончара).

Продовжується співпраця з родиною Рогових щодо поповнення документального та книжкового фонду про життя і літературну діяльність полтавського письменника Феодосія Рогового.

Список використаних джерел

1. Віценя Л. «Добрий день хай буде Вам...». *Зоря Полтавщини*. 2013. № 42–43.
2. Віценя Л. Феодосій Роговий «В житті я не взяв жодної фальшивої ноти». *Зоря Полтавщини*. 2010. № 69–71.
3. Зубак Л. «О мій ти абсолютний чеснику». Про взаємини Григора Тютюнника і Феодосія Рогового. *Зоря Полтавщини*. 2006. № 166.
4. Костенко М. Бурбонів не спинити, якщо не буде Нової Січі. *Слов'янський збірник*. Полтава, 2006. Вип. 5.
5. Костенко М. Випадала роса і в червону ніч. *Полтавська думка*. 2006. № 39.
6. Мелешко В. Феодосій Роговий як нагадування та приклад. *Полтавська криниця*. 2018. № 1–2.